

Projekt Ørn – Årsrapport 2008

Projekt Ørn

– Årsrapport 2008

Datablad

Titel:	Projekt Ørn – Årsrapport 2008
Redaktion:	Erik Ehmsen og Lennart Pedersen
Udgivelsestidspunkt:	Maj 2009
Bedes citeret:	Ehmsen, E. & L. Pedersen (2009): Projekt Ørn - Årsrapport 2008. Dansk Ornitologisk Forening
Forside:	Kongeørn og havørn, Foto: Axel Mortensen.
Faglig korrektur og layout:	Timme Nyegaard og Anne Eskildsen
Udgiver og copyright:	Dansk Ornitologisk Forening – BirdLife Denmark Vesterbrogade 138-140 DK-1620 København V Tlf. 3328 3800 E-mail: dof@dof.dk
ISBN-nr.	978-87-90310-53-0
Yderligere oplysninger:	Lennart Pedersen Leder af Projekt Ørn E-mail: Lennart@pedersen.mail.dk Tlf.: 4717 0220 / 4015 6620
	Erik Ehmsen Artscaretaker for havørn E-mail: erik@ehmsen.org Tlf.: 6264 1559
	Leif Novrup Artscaretaker for fiskeørn E-mail: leif.novrup@teliamail.dk Tlf.: 9744 8301
	Tscherning Clausen Artscaretaker for kongeørn E-mail: tsc.vib@mail.tele.dk Tlf.: 9831 7354
	Anne Eskildsen Studentermedhjælp i Projekt Ørn E-mail: anne.eskildsen@dof.dk Tlf.: 3328 3811
	Timme Nyegaard Biolog E-mail: timme.nyegaard@dof.dk Tlf.: 3328 3823
	Eller på DOF's hjemmeside: www.dof.dk/orn

Indholdsfortegnelse

ÅRSBERETNING FRA PROJEKT ØRN 2008	2
HAVØRNEN I DANMARK 2008	4
Sammenfatning	4
Lokalitetsgennemgang	7
Udgåede redelokaliteter	7
Aktive redelokaliteter	7
Maribosøerne	7
Bankel Sø	7
Hostrup Sø	7
Arreskov Sø	8
Præstø Fjord	8
Gavnø.....	8
Roden Skov	8
Tystrup Sø	9
Østlolland.....	9
Skarresø	9
Haderslev.....	9
Nakskov Fjord	10
Bognæs	10
Tærø.....	10
Nordvestlolland	11
Midtfalster	11
Sydlige Jylland.....	11
Lille Vildmose.....	11
Silkeborgsøerne	11
Nordnordvestlolland.....	12
Esrum Sø	12
Solkær Engsø.....	13
Tissø.....	13
Langeland II.....	13
Sydsjælland	13
Knuthenborg.....	14
Ringmærkning af havørne	15
Ringmærkning i 2008.....	15
Beretning: Ringmærkning af unger fra Østlolland den 1. juni 2008	15
De første resultater af ringmærkning af havørne i Danmark	16
KONGEØRNEN I DANMARK 2008	18
Sammenfatning	18
Lokalitetsgennemgang	19
Høstemark Skov	19
Hals Nørreskov.....	19
Mariager Fjord	19
Ringmærkning af kongeørne	20
Ringmærkning i 2008.....	20
Første dansk mærkede kongeørn gemeldt.....	20
Kongeørnens fødevalg i Danmark 2005-2012 – foreløbige resultater	21
FISKEØRNEN I DANMARK 2008	24
Sammenfatning	24
Lokalitetsgennemgang	24
Nordvestjylland.....	24
Nordsjælland	25
VINTERTÆLLING AF ØRNE 2008	26
REFERENCELISTE	27

Årsberetning fra Projekt Ørn 2008

Af projektleder Lennart Pedersen

2008 var et fantastisk år, både hvad angik ørnenes succes, den store opbakning til Projekt Ørn, som vi oplevede fra de mange deltageres side og sponsorernes venlige betænkssomhed.

Vinterbestanden af ørne i 2008 blev optalt den 9.-10. februar, og resultatet blev det største antal nogensinde i nyere tid. De omkring 500 aktive optællere registrerede 156 havørne og 7 kongeørne. Tællingen viste, at havørnene om vinteren hovedsaglig er koncentreret i den sydøstlige del af landet, mens kongeørnene overvejende opholder sig i den nordøstlige del af Jylland. Den største registrerede koncentration var omkring Maribosøerne på Lolland, hvor der blev talt hele 21 ørne, der var samlet på næsset i Maribosøen. I flere uger efter kunne der til stadighed opleves 25 til 30 havørne på denne lokalitet, og det tiltrak masser af interesserede fuglekiggere, som fik nogle gode oplevelser med ørnene.

Ørnens Dag den 24. februar 2008 blev endnu en gang et tilløbsstykke med knapt 3000 deltagere fordelt på 20 lokaliteter landet over. Arrangementet blev gennemført i regi af lokalafdelingerne, mens Fuglenes Hus leverede hvervemateriale og sørgede for en velplanlagt markedsføring i medierne. Langt de fleste arrangementer kunne levere varen til deltagernes store fornøjelse, mens det nogle få steder i landet var svært at opstøve "de store vingefang".

Fremgangen i antallet af ynglende havørnepar siden år 2007 var på hele 29 % idet der i 2008 blev registreret mindst 22 ynglepar. Tilsammen lykkedes det disse par at få 27 unger på vingerne i løbet af sommeren.

Havørnebestanden er fordelt over det meste af landet, så der i 2008 var mindst 5 par i Jylland, 1 par på Fyn, 1 par på Langeland, 6 par på Lolland-Falster og 9 par på Sjælland. Enkelte par er forsvundet fra deres territorium, og lever formentlig en skjult tilværelse i nye områder. Vi er faktisk allerede nu i den situation, at der er stor sandsynlighed for, der findes enkelte par, som har haft ynglesucces i indeværende år, uden at de er blevet registreret. Vi har nogle kraftige indikationer på, at nogle af de stationære gamle ørne i de områder, der bliver overvåget, har fået unger på vingerne, men disse ikke helt dokumenterede forekomster er ikke medtaget i årets yngleresultat.

Kongeørnen har etableret et nyt par ved Mariager Fjord, som gennemførte en succesfuld ynglesæson med en flyvefærdig unge. Vi har nu tre par kongeørne, som alle havde ynglesucces og fik tilsammen fire unger på vingerne.

Fiskeørnen har for første gang i lang tid fået etableret et nyt par, således at der nu findes to danske ynglepar. Det nye par havde ikke ynglesucces i deres første år, mens det gamle par sendte to unger fra reden.

Ringmærkningsprojektet fortsætter, og yderligere tre havørneunger blev ringmærket i år. Desuden er det for første gang lykkedes at ringmærke kongeørnenes unger, i alt tre unger fra to forskellige reder.

DOF har i årets løb lavet en film, der handler om Projekt Ørn. Filmen er produceret af Martin Holm, og fortæller om vigtigheden af beskyttelsen af Danmarks

ørne samt de tiltag DOF gør i forbindelse med beskyttelsesarbejdet. Filmen kan ses på Projekt Ørns hjemmeside: <http://www.dof.dk/orn>.

Projekt Ørn har modtaget økonomisk støtte fra Bodil Pedersen Fonden, Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond, Dyreværnsforeningen Svalens Fond, Fabrikant Chas. Otzens Fond, Familien Hede Nielsens Fond, Frimodt-Heineke Fonden, Grosserer Schiellerup og hustrus Fond, Jens Anker Andersen Fonden, Lemvigh-Müller Fonden, Oticon Fonden, Prins Joachims og Prinsesse Alexandras Fond, Robert Storm Petersen og Ellen Margrethe Storm Petersens Mindefond, Saltbækvig-Fonden, Sam og Mia Jarris Legat, Torben og Alice Frimodts Fond & Tømmerhandler Johannes Fogs Fond foruden et stort antal private bidragydere. Denne sponsorstøtte muliggør, at projektet kan gennemføres i sin nuværende form frem til år 2009, og alle takkes varmt for deres bidrag.

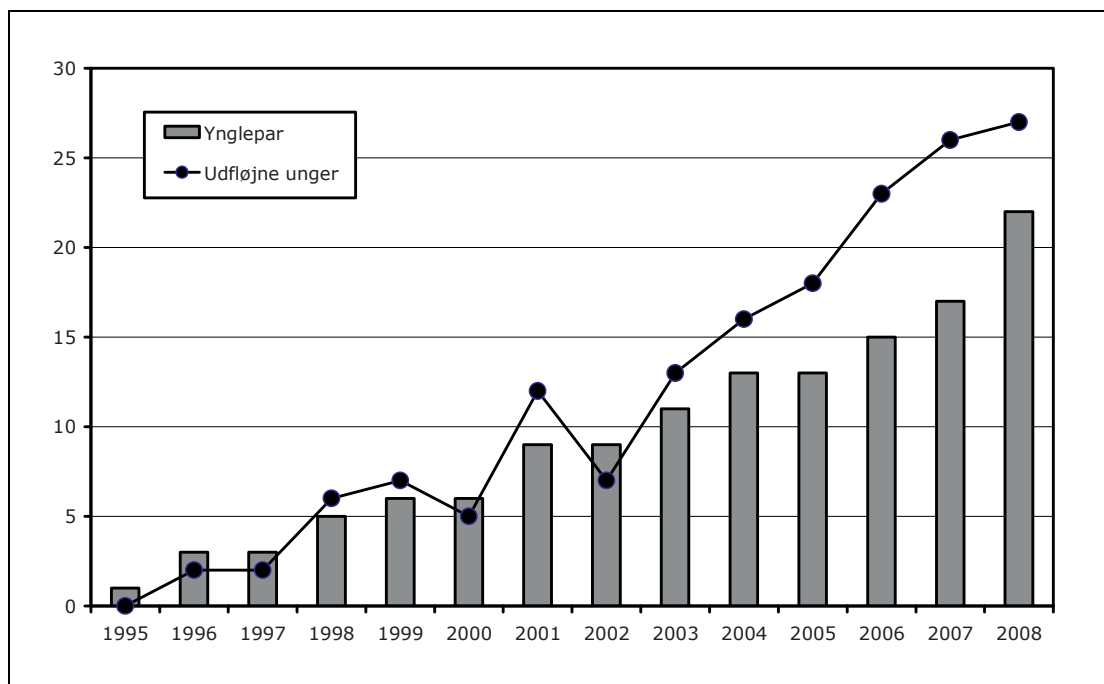
Arbejdet i Projekt Ørn kunne ikke gennemføres uden de mange frivillige, lige fra artscaretakerne for vores ynglende ørne, Erik Ehmsen (havørn), Tscherning Clausen (kongeor) og Leif Novrup (fiskeørn) til alle redekoordinatorerne og deres hjælpere, som tager tørnen med overvågning året igennem: Hans Erik Jørgensen (Maribosøerne, Præstø Fjord og Roden Skov), Wilhelm Lorenzen Fabricius (Bankel Sø), Jesper Tofft (Hostrup Sø), John Bang Jørgensen (Gavnø), Lars Malmberg (Østlolland), Gerth Nielsen (Skarresø og Tissø), Helle Regitze Boesen (Haderslev), Ole Friis Larsen (Nakskov Fjord), Bent Bardtrum (Bognæs), Jens Dithmarsen (Tærø), Tscherning Clausen (Lille Vildmose), Lars Munk (Nordvestlolland), Inger Sønnichsen (Sydlige Jylland), Tscherning Clausen (Lille Vildmose), Bo Ryge Sørensen (Silkeborgsøerne), Ulla Brandt (Nordnordvestlolland), Per Ekberg Pedersen (Esrum Sø) og Kurt Storgaard (Solkær Engsø). Tillige takkes turarrangørerne for Ørnens Dag, samt de flere hundrede optællere, som deltog under vintertællingen.

På Projekt Ørns hjemmeside bliver der jævnligt opdateret med nyheder og pressemeddelelser om vores ørne: <http://www.dof.dk/orn>

Havørnen i Danmark 2008

Sammenfatning

I 2008 nåede antallet af danske ynglepar op på 22, hvilket er en tilvækst på 29 %. Imidlertid viser tallene, at ungeproduktionen er faldet fra 1,53 til 1,23 unger pr. ynglepar. Til sammenligning havde den Nordtyske bestand langs Østersøkysten i delstaten Slesvig-Holsten i årene mellem 1990 og 1999 en gennemsnitlig produktivitet på 1,35 unge pr. par (B. Struwe-Juhl, 2002). Dermed er den gennemsnitlige ungeproduktion for bestandene i Danmark og Nordtyskland temmelig ens.

Figur 1: Antallet af udføjne unger fra de danske havørnepar

I Slesvig-Holstein-området var der i 2008 57 par med rede, hvoraf 53 påbegyndte yngel og 44 par havde ynglesucces. I alt blev der produceret 76 unger (B. Struwe-Juhl, pers. korresp.).

Figur 2: Havørneredernes placering i perioden 1995-2008, numrene refererer til lokalitetslisten i Tabel 1. Bemærk at rederne 21 og 27 ikke er medtaget på kortet og at placeringerne generelt kan være let slørede.

Tabel 1: Havørnepar med rede i perioden 1995-2008 samt antallet af flyvefærdige unger produceret. 0 indikerer reder med rugning, men uden flyvefærdige unger. Redepar, hvor der ikke er registreret æglægning, er angivet med -.

Nr.		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Total
1	Maribosøerne	0	-	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2	2	22
2	Bankel Sø		1	1	2	2	1	1	1	0	2	2	2	1	2	18
3	Hostrup Sø		1	0	1	1	2	1	2	2	2	2	3	2	1	20
4	Arreskov				2	1	0	2	2	2	1	2	2	3	1	18
5	Præstø Fjord				-	1	0	2	0	2	2	2	3	0	2	14
6	Gavnø					-	-	-	0	2	2	1	2	2	0	9
7	Roden Skov							1	-	1	2	1	0	1	2	8
8	Tystrup Sø							2	-	1	2	3	3	2	2	15
9	Østlolland							1	1	0	1	0	1	2	2	8
10	Skarresø									-	0	1	2	1	2	6
11	Skast									0						0
12	Langeland I										0					0
13	Enehøje										-	0	-			0
14	Haderslev										-	0	1	2	1	4
15	Nakskov Fjord											2	2	1	2	7
16	Bognæs												-	2	2	4
17	Tærø												0	2	2	4
18	Lille Vildmose														-	0
19	Nordvestlolland													0		0
20	Midtfalster													1		1
21	Sydlig Jylland													2	0	2
22	Silkeborgsøerne														a	0
23	Nordnordvest Lolland														1	1
24	Esrumsø														b	0
25	Solkær Engsø														1	1
26	Tissø														-	0
27	Langeland II														0	0
28	Sydsjælland														1	1
29	Knuthenborg														1	1
	Unger i alt	0	2	2	6	7	5	12	7	13	16	18	23	26	27	164
	Par m. rede (Rp)	1	3	3	5	6	6	9	9	11	13	13	15	17	22	
	Unger pr. redepar	0,00	0,67	0,67	1,20	1,17	0,83	1,33	0,78	1,18	1,23	1,38	1,53	1,53	1,23	

a: Det er endnu ikke lykkedes at lokalisere redens beliggenhed.

b: Der er endnu ikke med sikkerhed fundet en havørnerede ved Esrum Sø.

Lokalitetsgennemgang

Udgåede redelokaliteter

Redelokaliteterne Skast, Langeland I og Enehøje er udgået, da de gennem flere år ikke har været benyttet. Skulle der igen dukke nye par op på lokaliteterne, vil disse blive optaget som nye par i gamle revir.

Aktive redelokaliteter

Maribosøerne

Af redekoordinator Hans Erik Jørgensen

Parret ved Maribosøerne ynglede for tolvte gang i bøgeskoven ved Hejrede Sø, og benyttede den samme rede, som har været anvendt i de to foregående sæsoner. Æglægningen fandt sted omkring 5. marts, og klækningen skete i midten af april. Der blev opfostret to unger, som begge var flyvedygtige i begyndelsen af juli.

Maribo-parret har nu ynglet succesfuldt i 12 år i træk og i denne periode har de fået i alt 22 unger på vingerne, hvilket gør parret til landets mest produktive. Den store ynglesucces skal ses på baggrund af gode fødemuligheder i søerne samt en effektiv beskyttelse af reden mod forstyrrelser.

Tilstedeværelsen af et betydeligt antal yngre havørne i Maribosø-området gennem hele året (mindst 6-7 unge ørne gennem hele ynglesæsonen), synes ikke at genere det lokale ynglepar.

Bankel Sø

Af redekoordinator Wilhelm Lorenzen Fabricius

Havørnene ved Bankel Sø gik på reden i en poppelrække på søens sydbred uden at vise interesse for skoven på vestsiden. Hannen så fortsat ud til at være den oprindelige han, der har ynglet i området siden 1996, og som skønnes at være klækket i 1992. Hunnen var en yngre fugl (nu 4-5k), som allerede i 2007 afløste Bertha, en nu afdød hun, som blev landskendt i forbindelse med en dokumentar lavet af Søren Ryge Petersen.

Der kom to unger af reden midt på sommeren, og endnu ultimo september var de at se i området dagligt. Alt i alt var det et år, som man gerne vil have det: God produktion i reden og ingen forstyrrelser af fuglene.

Hostrup Sø

Af redekoordinator Jesper Tofft

Rugning og øvrig ynglevirksomhed gik planmæssigt, og det var 11. år i træk med ynglesucces i området. Der blev ynglet i samme rede, som har været benyttet hvert år siden 2000. For første gang i en årrække blev der kun opfostret én unge, som var flyvefærdig forholdsvis tidligt, i anden halvdel af juni. Den følgende måned sås ungen i redeskoven og i august også ved selve Hostrup Sø, hvor forældrene fouragerer dagligt. For første gang forsøgtes ringmærkning fra Zoologisk Museum, men ringmærkerne kom for sent, ungen var for stor, og mærkningen desværre måtte opgives.

Arreskov Sø

Af redekoordinator Erik Ehmsen

For ottende gang lykkedes det for parret ved Arreskov Sø at sende en flyvefærdig unge ud fra den samme rede. Æglægning, rugning og opfostring forgik helt efter planen og den enlige unge blev ringmærket den 17. juni 2008. Kort efter udflyvningen forsvandt ungen og blev ikke set i næsten en måned. Heldigvis vidste det sig, at den blot havde fløjet rundt i redeområdet. Da den dukkede op igen tog den hurtigt til Brændegård Sø, hvor den fouragerede sammen med sine forældre. Her dukkede der desuden en anden umærket unge op hen på efteråret. Yngleparret ved Arreskov Sø har nu sendt i alt 15 unger ud i den danske natur!

Præstø Fjord

Af redekoordinator Hans Erik Jørgensen

Efter at parret i de to foregående år har ynglet/gjort yngleforsøg i Leestrup Skov, vendte parret i 2008 tilbage til en rede ved Even Sø, som blev bygget i 2005. Der er dog en vis usikkerhed om, hvorvidt det drejer sig om samme par eller om der opholder sig to forskellige par i fjord-området. Usikkerheden skyldes, at parret i løbet af vinteren havde bygget meget på redens i Leestrup Skov og samlede græs til foring af redeskålen så sent som 27. februar. 3. marts sad parret nær redens i Leestrup Skov, men på omtrent samme tidspunkt indledtes rugningen ved Even Sø. Efter 3. marts sås intet til ørnene i Leestrup Skov, så indtil videre må vi gå ud fra, at det er samme par, der på skift har opholdt sig på de to lokaliteter. Rugningen ved Even Sø forløb planmæssigt, og to unger blev klækket omkring 10. april. Begge unger var flyvedygtige ultimo juni.

Gavnø

Af redekoordinator John Bang Jørgensen

Det var med spænding, jeg så frem til denne sæson. Ville parret bruge den gamle eller den nye rede? Under et besøg den 9. marts hos den nye skytte – Nicolaj – havde hunnen lagt sig på den gamle rede.

Ved klækketidspunkt den 16. april begyndte de voksne fugle at flyve meget rundt i territoriet sammen, hvilket var et dårligt tegn. Under et besøg nogle dage senere blev der ikke set unger i redens, men de voksne fugle sad dog i nærheden.

Hvad der gik galt vides ikke, men Nicolaj mente, for sjov, at det nok var hans ankomst til Gavnø, der afgjorde det.

Roden Skov

Af redekoordinator Hans Erik Jørgensen

Parret i Roden Skov anvendte den rede, der har været benyttet siden 2003. Som det også har været tilfældet i de foregående sæsoner foregik æglægningen lidt tidligere end hos regionens øvrige par, idet rugningen var i gang inden udgangen af februar. Klækningen skete den 5.-10. april, og der blev opfostret to unger, som var flyvedygtige sidst i juni måned.

Tystrup Sø

Af Lennart Pedersen

Reden ved Tystrup Sø havde frem til år 2007 en meget publikumsvenlig beliggenhed, hvor ørnene kunne betragtes på afstand, uden at man forstyrrede dem. I begyndelsen af 2007 tog nogle lokale initiativ til at afskære sidegrenene på den udgåede gran, som reden var placeret i, og tillige blev der bygget et fotoskjul i kanten af skoven inden for beskyttelseszonen. Ørneparret blev på lokaliteten, hvor de yngede med succes i 2007, men i 2008 besluttede de at flytte. Efter nogen tids søgen efter et egnet redetræ slog de sig ned i et grantræ i Dyrehaven. På baggrund af dette gennemførte Næstved kommune en lukning af området.

Parret påbegyndte rugningen omkring 9. marts 2008, gennemførte en succesfuld ynglesæson og fik to unger på vingerne.

Østlolland

Af redekoordinator Lars Malmberg

Omkring den 23.-24. februar så parret ud til at have lagt æg, da hunnen lå fast i reden. Den 20. april var det tydeligt, at der nu måtte være én eller flere små unger i reden da hunnen lå højt. Jeg kunne dog ikke se unger over redekanten, så de måtte være meget små. Lodsejeren, der heldigvis er meget positiv overfor ørneparret, vil gerne sikre parret ved driften af området og gav tilladelse til at ringmærke ungerne i 2008. Den 1. juni blev der derfor ringmærket to flotte unge hanner på reden.

Skarresø

Af medhjælper Jørgen Friberg

I 2008 fik vi to velfungerende unger på vingerne i Skarresø. Hunnen lagde sig fast på reden den 14. marts og den 25. april så jeg to unger, der var flere dage gamle. Den 7. juli blev reden forladt. Ungerne udviste medio august fortsat stor variation i landingstalent. Redekoordinator for parret er Gerth Nielsen.

Haderslev

Af redekoordinator Helle Regitze Boesen

Reden ved Haderslev Fjord var i løbet af vinteren blevet udbedret og udbygget.

Hunnen havde lagt sig på reden, da en storm den 1.-2. marts, ligesom året før, rev det øverste af reden ned. Et ødelagt æg blev fundet ved rede-resterne.

På forbavsende få dage lagde ørnene nu tilstrækkeligt antal grene på reden, til at hunnen kunne lægge sig igen, hvilket blev observeret den 13. marts.

Herefter var der ro i skoven, og i begyndelsen af maj kunne den første og eneste unge ses. Udflyvning fra reden foregik efter den 15. juli, hvor jeg sidst observerede ungen på reden.

Nakskov Fjord

Af redekoordinator Ole Friis Larsen

Hos det vestlollandske par var der i 2008 to store unger i reden. Ungerne skulle have været blandt de første med danske farveringe, men på datoen for mærkningen var de for store til, at de to ringmærkere ville risikere, at ungerne prøvede at flyve fra reden, hvis nogen klatrede op til dem.

Parret har før været meget tidligt på færde med hunnen på æg allerede sidst i februar. Parret blev set under parring på Munkeholm i Nakskov Fjord den 9. februar, hvorefter parret fløj mod redestedet. Ved et kontrolbesøg på redestedet 2. marts sås ingen fugle på reden, men hunnen har formentlig været i gang med rugningen og har trykket sig så dybt, at den ikke kunne ses. På det tidspunkt var en skovarbejder i øvrigt i gang med en motorsav i en granbevoksning bare lidt over 100 meter fra reden. Ved samme lejlighed sås en ung havørn over skoven, formentlig sidste års unge, som stadig både holdt til og forekom accepteret tæt på redestedet.

De to unger blev første gang set ved et kontrolbesøg den 12. maj, hvor begge så ud til at have stort set færdige fjerdragter. Siden blev der så vidt vides med sikkerhed kun set en adult og en ungfugl ved Nakskov Fjord. Vi har tidligere diskuteret, om de to adulte har hver sit jagtterritorium, og kun den ene er fast bruger af Nakskov Fjord. Det kunne således tænkes, at de har taget hver sin ungfugl med sig til deres respektive territorier, men det er stadig en teori.

Bognæs

Af redekoordinator Bent Bardtrum

I 2008 fik ørneparret på Bognæs for anden gang to unger på vingerne. Reden var blevet udbygget i løbet af vinteren, og rugningen startede den 29. februar. Den 7. april lå den rugende ørn meget højt på reden og den 9. april sås fodring. – Den 28. juni havde begge unger forladt reden. – Den følgende måned sås alle fire ørne jævnlige i området omkring reden.

Ungerne var lidt sværere at spotte, efter at de forlod reden. I 2007 holdt de til på en åben pynt, hvor deres foretrukne udsigtspunkt var toppen af en stak bundgarnspæle. I vinterens løb havde fiskeren flyttet sine bundgarnspæle, og ungerne holdt nu til i træerne omkring reden.

Der er stadig mange, der trods den lange spadseretur besøger observationsstedet og glæder sig over ørnene – fra notesbogen den 22. juni: "Sikken en oplevelse".

Tærø

Af redekoordinator Jens Dithmarsen

Efter en vellykket ynglesæson i 2007 vendte havørneparret tilbage til "Skallehoved" på Tærø allerede i starten af januar 2008, hvor de byggede ovenpå den gamle rede i toppen af et fyrretræ. Parret sås flyve til med grene, og reden blev hurtigt tydeligt højere. Fuglene sås parre sig, og rugningen blev påbegyndt en af de sidste dage i februar måned.

Rugetiden forløb planmæssigt med gunstige vejrforhold og fred til forældrefuglene.

Omkring 6. april lå hunnen meget højt i reden og der sås tegn på fodring. Først den 18. april sås med sikkerhed 2 unger i reden.

Den 14. juni sås første unge af reden, få dage efter var også nummer to ude og flyve.

Ynglesæsonen 2008 forløb uden problemer, og der blev ikke konstateret forstyrrelser, hverken fra land- eller vandsiden.

Nordvestlolland

Af redekoordinator Lars Munk

Desværre har havørnene helt opgivet redestedet. Fuglene blev set i foråret, men uden indicier på nogen yngel.

Midtfalster

Af Lennart Pedersen

Ørnene ynglede ikke i reden fra sidste år, men først på året opholdt de sig i nogle af de nærliggende skove. Det kan ikke udelukkes, at ørnene har fundet en anden redeskov i nærheden.

Sydlig Jylland

Af Erik Ehmsen

Flere havørne opholder sig i området med følgeskab af unge ørne. Et par blev observeret på redelokaliteten, men uden bevis på, at der var sket et yngleforsøg. Redekoordinator for parret er Inger Sønnichsen.

Lille Vildmose

Af redekoordinator Tscherning Clausen

Havørnene-parret i Lille Vildmose, som primært holder til ved Toftesø eller i Tofte Skov, har nu været stationære i området siden 2006, dog uden at producere unger. Både før og efter 2006 har der dog været set mange forskellige havørne i forskellige aldre i kortere eller længere perioder i området. I den periode, hvor der er skarver ved Toftesø, ses ørnene regelmæssigt der, og ligeledes i vintertiden når der er gæs og gulnæbbede svaner i søen.

I foråret 2008 blev der så ved et tilfælde fundet en færdigbygget havørnerede i Tofte Skov, men uden at der var tegn på yngleaktivitet. Det kommer der forhåbentlig i 2009.

Silkeborgsøerne

Af redekoordinator Bo Ryge Sørensen

Fra slutningen af oktober 2007 til slutningen af marts 2008 sås to gamle havørne sammen ved søen. I denne periode udviste fuglene en adfærd (bl.a. territorieflugt over området samt observation af en enkelt parring), som antydede, at et muligt ynglepar i Det Midtjyske Søhøjland var på vej. Desuden sås fuglene regelmæssigt komme til overnatning sammen, vekslende mellem lokaliteter på hhv. syd- og nordsiden af søen, dog med præference for den nordvestlige del af området. Fra slutningen af marts forsvandt begge fugle, dog med nogle få observationer af en adult ørn i april, maj, juni og august. De to adulte fugle sås på intet tidspunkt sammen i denne periode. Skovområderne nord for søen (Højkol Skov, Ildal Sko,

Høvild Skov og Løvenholt) blev alle undersøgt for ynglende havørne, men uden resultat. P.t. er der ingen konkrete beviser på, at fuglene har ynglet i området.

Nordnordvestlolland

Af redekoordinator Ulla Brandt

En ny rede blev fundet i området sidst i februar af Michael Thelander. Redestedet blev holdt hemmeligt efter lodsejerens ønske, hvilket også var godt for ørnene, da reden var meget svært at se på afstand, specielt efter løvspring. Reden var i et forholdsvis ungt egetræ, ca. 80-100 år.

Der kom en unge fra reden, som blev set første gang den 2. maj som stor dununge. Den 22. juli sad den i et træ ved lysningen i skoven ca. 300 meter fra reden, og fløj nok fra reden i løbet af uge 29. Dagen efter blev den set kredsende over skoven. De følgende gange jeg var i skoven opholdt den sig i reden eller tæt på, hvor den ofte sad og skreg. Den blev stadig fodret i reden den 17. august.

De voksne ørne fløj ofte mod nord og nordøst, ud mod Smålandshavet, hvor de bl.a. en dag kom tilbage med en stor fladfisk. Lodsejeren er meget positiv overfor ørnene og har bl.a., da reden blev opdaget, stoppet udtyndingen af småtræer i redeområdet.

Esrum Sø

Af redekoordinator Per Ekberg Pedersen

En adult hun og en 6k han dannede par og gjorde yngleforsøg ved søen. Parringsforsøg blev observeret flere gange og den ene ørn blev set flyvende med grene ved det formodede ynglested på Skovlund. Området blev eftersøgt for en rede, men ingen overbevisende redefund blev gjort.

Indtil den 29. april var ørneparret meget stationært omkring det mulige ynglested på Skovlund. De blev både set overnatte på stedet og opholdt sig der desuden en stor del af dagen. Efter den 29. april synes det dog endeligt, at parret af ukendte årsager havde opgivet stedet.

Årsagerne kan være mange. Måske var det et uerfarent par? Måske skal de bruge et år eller to for at se området an? Et forsigtigt gæt fra min side kunne være, at der har været stridigheder med et duehøgepar, som er set flere gange omkring den rede der er bygget. Med min erfaring med duehøgereder fra Gribskov, er det den rovfugl, der placerer sin rede i den tætteste skov. Den pågældende rede var placeret med tydelig åben tilflyvning, som ville være atypisk for duehøg. Måske har havørnen startet redebygning, men er blevet drevet væk af duehøgeparret. Det er muligt, at duehøgen herefter har benyttet en anden rede i nærheden. Jeg har haft lignende oplevelser midt i yngletiden i Gribskov med duehøg og fiskeørn, hvor duehøgen direkte har angrebet og jaget fiskeørne væk.

Sommeren igennem så jeg havørnene sammen eller enkeltvis flere forskellige steder i og omkring Gribskovområdet. Så vidt jeg har kendskab til, er det første gang, at et havørnepar har været i Nordsjælland i en så lang sammenhængende periode (fra januar til ultimo august).

Solkær Engsø

Af redekoordinator Kurt Storgaard

Havørnene spreder sig nu op ad Jyllands østkyst, og i 2008 slog et par sig ned ved et naturgenoprettet område tæt på Kolding. Ørnene slog sig ned i en kunstrede som jeg selv havde sat op. Hunnen, der sandsynligvis var en 4k fugl, var meget tillidsfuld.

Den første unge fra Kolding-området blev en hun, der ligesom sin mor var meget tillidsfuld overfor de mange mennesker, der har set til reden i løbet af sæsonen.

Der blev ikke konstateret problemer med færdsel selvom de lokale beboere var vidner til en mindre invasion af interesserede fuglekiggere.

Tissø

Af redekoordinator Gerth Nielsen

Reden blev fundet i skoven Frenved Vænge på Selchausdal skovdistrikt. På det tidspunkt foregik der en del brændesankning i skoven, som blev stoppet øjeblikkeligt. Skoven er privat og en egentlig adgangs begrænsning er ikke nødvendig, da færdsel i forvejen ikke er tilladt nær reden. Dog har der alligevel været for meget aktivitet omkring reden, blandt andet af personer, som har forsøgt at finde redens beliggenhed. Muligvis på grund af denne forstyrrelse lykkedes det ikke parret at få unger på vingerne. Ørnene ses stadig omkring reden, så næste år er måske lykkens år.

Langeland II

Af redekoordinator Nis Rattenborg

Af hensyn til beskyttelse af parret er det besluttet ikke at offentliggøre den nøjagtige beliggenhed af reden. Reden blev bygget færdig i foråret og ynglen gik herefter i gang, men desværre blev fuglene alligevel forstyrret for meget, og der kom ingen unger. I fremtiden vil vi forsøge at råde bod på dette forhold, selv om stedet gør det besværligt.

Sydsjælland

Af Hans Erik Jørgensen

Den 24. marts blev der ved en tilfældighed fundet en ny havørnerede i en skov på Sydsjælland. Reden blev kun opdaget fordi parret – under ivrigt skrigeri – var i færd med at jage en yngre ørn væk fra territoriet. Rugningen var på det tidspunkt i gang. Æglægningen må være sket omkring den 10. marts, idet klækningen fandt sted ca. den 20. april. Der blev opfostret en unge, som var flyvedygtig primo juli.

I modsætning til, hvad der har været tilfældet ved etableringen hos alle øvrige par i regionen, bestod dette nye par af en fuldt udfarvet hun og en yngre han. Hos alle andre par har kombinationen været en gammel han og en yngre hun.

Lokaliteten vil – bl.a. på foranledning af skovejer og de lokale observatører – blive hemmeligholdt indtil der etableres adgangsrestriktioner i redens nærmeste omgivelser. Dette forventes at ske før 2009-sæsonen. Redekoordinator for parret er Morten E. Pedersen.

Knuthenborg

Af redekoordinator Uffe B. Nielsen

I sommeren 2008 blev der af flere ornitologer registreret en udføjten ørneunge fra et ukendt par. De andre redekoordinatorer i området havde en anelse om, hvor der skulle søges, men først da bladene faldt af træerne, blev den nye rede fundet! Der er etableret kontakt til lodsejeren i området, og Uffe B. Nielsen er blevet bedt om at være redekoordinator for parret.

Ringmærkning af havørne

Ringmærkning i 2008

Fire reder havde kvalificeret sig til ringmærkning af unger i 2008: Arreskov Sø, Hostrup Sø, Østlolland og Nakskov Fjord. Forudsætningen for ringmærkning af danske havørneunger er, at forældrefuglenes ungeproduktion i de tre foregående år har været stabil, samt at lodsejeren giver sin tilladelse.

Det lykkedes at ringmærke i alt tre unger; en unge fra Arreskov Sø og to unger fra Østlolland. Ved Nakskov Fjord og Hostrup Sø måtte ringmærkningen desværre opgives, da ungerne var for store på ringmærkningstidspunktet.

Det er Projekt Ørns mål at fortsætte ringmærkningen af så mange danske ørneunger som muligt, for med tiden at skaffe flere oplysninger om de enkelte ørnes færden i ind- og udland.

Tarserne måles på havørneunge (foto: Lars Malmberg)

Beretning: Ringmærkning af unger fra Østlolland den 1. juni 2008

Af Lars Malmberg

På denne smukke søndag morgen mødte ringmærker Lars Ulrich Rasmussen og professionel klatrer Claus Lunde Petersen op hjemme hos mig, og vi tog med det samme af sted til havørneparret, som jeg følger på Østlolland. Lokaliteten er hemmeligholdt, da skovstier går så nær reden, at det vil forstyrre de ynglende ørne, hvis der kommer publikum i yngletiden. Men da skovpartiet, hvor ørnene yngler, er meget uforstyrret, har vi ikke fundet det nødvendigt at spærre af for offentligheden. Reden er på denne årstid meget godt gemt, og det er stort set umuligt at finde et sted, hvor der er indsyn til reden.

Med min lokalviden fandt vi hurtigt frem til reden, som blev GPS'et af Lars. Umiddelbart så vi én unge i reden, men ved nærmere eftersyn viste der sig at være to. Vi foretog et raskt lille væddemål om redens højde, som blev målt til 16,5 meter. Nærmeste gæt var 16 meter.

Lars præsenterede de nye ringe, som Zoologisk Museum havde fået lavet. Den nationale farve for Danmark er orange over metal og den nationale ring skal på højre fod. Årsringen for 2008 er metal over rød.

Årsringe og nationale ringe til ringmærkning af havørn (foto: Lars Malmberg)

Hele ringmærkningen tog tre timer og forløb uden problemer. Vi sluttede af med at fejre ringmærkningen med en lille whisky og en glad forventning om, at disse to unger vil blive genfundet senere i deres liv, og til en ny omgang ringmærkning næste år.

Efterfølgende tilsyn af reden viste, at ungerne klarede sig godt. Den 8. juni sad begge unger flot i reden og der var tegn på begyndende flyveøvelser. Ringmærkningen havde tilsyneladende ikke påvirket parret. Hunnen fløj over reden og jeg kunne høre hannen fra et træ lidt længere væk. Under et besøg ved reden den 29. juli sad begge unger i bevoksningen, hvorfra jeg kunne høre dem, men ikke se dem.

De første resultater af ringmærkning af havørne i Danmark

Af artskoordinator Erik Ehmsen

Resultatet af ringmærkningen i 2007 blev desværre kun til tre unger, der blev født i reden ved Arreskov Sø. Men held i uheld gjorde, at vi dermed kan sammenkæde to observationer af en ringmærket fugl.

Ungerne fra reden ved Arreskov blev kun sammen i kort tid og i efteråret var der ret hurtigt kun to unger sammen med forældrefuglene ved Brændegård sø. Den sidste unge var forsvundet, og kunne som sådan let været gået til i de farefulde første måneder efter udflyvningen, men hen på efteråret fik vi melding om en ung ørn, der var set på Nordvestsjælland, og som bar en metalring. Da de tre unger fra Arresø er de eneste, der kun er ringmærket med en metalring, kunne vi hurtigt afgøre, at denne fugl måtte være den "manglende" unge fra Fyn. De to ungfugle, der blev på Fyn, fortsatte med at fange fisk og skarver sammen med forældrefuglene, men vi hørte ikke mere om fuglen på Nordsjælland før der den 4. juli indløb en melding fra den svenske ringmærkningscentral om, at der var fundet en ung dansk ringmærket ørn i Sverige – desværre død!

Der indløber jævnligt informationer om ringmærkede udenlandske ørne i Danmark, således også fra ørnetællingen i vinteren 2008: I Skjern ådalen blev der, under den landsdækkende tælling, observeret en havørn, som var ringmærket. Ørnens ringnummer blev aflæst i teleskopkikkert, og det viste sig, at der var tale om en fugl, som 26. maj 2007 var blevet ringmærket i en rede nord for Stockholm.

Kongeørnen i Danmark 2008

Af artscaretaker Tscherning Clausen

Sammenfatning

Fremgangen for kongeørnene fortsætter. Der var i 2008 tre ynglepar, hvoraf et af parrene fik et kuld på to unger. Der er nu produceret 15 unger i Danmark, og det er rimeligt at antage, at det er nogle af disse, der ser ud til at etablere sig som nye ynglepar.

I Hanstedreservatet i Thy i Nordvestjylland, som er udnævnt til Danmarks første nationalpark, ses der fortsat med mellemrum en nu 3-4k ørn.

På en lokalitet i Sønderjylland opholdt der sig i vinteren 2007/08 to kongeørne, men de forsvandt igen i det tidlige forår. På endnu et par lokaliteter i Nordjylland er der set stationære kongeørne, som kan være potentielle nye ynglepar.

Tabel 2: Kongeørnepar med rede i perioden 1996-2008 samt antallet af flyvefærdige unger produceret. 0 indikerer reder med rugning, men uden flyvefærdige unger. Redepar, hvor der ikke er registreret æglægning, er angivet med -.

Lokalitet	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Total
Tofte Skov	**	**	**	2	1	1	1	-	-	**	**	*		5
Høstemark Skov						**	**	1	1	1	1	1	1	6
Borris Hede/Nørlund Pl.							*	*	*					
Hanstholm Vildtreservatet								*	**	**	*	*	*	
Hals Nørreskov									**	-	0	1	2	3
Overgård, Mariager Fjord											**	**	1	1
Vendsyssel													**	
Sydøsthimmerland													**	
Unger i alt				2	1	1	1	1	1	1	1	2	4	15
Redepar i alt				1	1	1	1	2	2	2	2	2	3	
Unger pr. redepar				2	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1,33	

* Enlig stationær fugl i yngletiden

** To stationære fugle i yngletiden

Lokalitetsgennemgang

Høstemark Skov

Kongeørneparret i Høstemark Skov i Lille Vildmose fik for sjette år i træk en unge på vingerne. Ungen forlod reden i midten af juni og blev set flyve for første gang over skoven den 10. juli. Ungen blev ofte set sammen med de gamle ørne over yngleområdet, men den blev også set nogle gange længere sydpå ved Toftesø og Tofte Mose.

Hals Nørreskov

Yngleparret i Hals Nørreskov nord for Limfjorden byggede igen en ny rede, som blev deres sjette rede, i den periode, de har opholdt sig i skoven. Det var parrets andet yngleår, og det lykkedes for dem at opfostre to unger, som begge kom på vingerne.

Mariager Fjord

Årets nye ynglepar var parret i området Overgård syd for Mariager Fjord. De byggede rede og fik en unge. Som det ser ud til at være normalt for nyetablerede ynglepar, kom de sent i gang med æglægning og ungen begyndte først rigtigt at flyve over yngleområdet i begyndelsen af oktober.

Ringmærkning af kongeørne

Ringmærkning i 2008

For første gang nogensinde blev der i 2008 ringmærket unger af ynglende kongeørne i Danmark. Tre unger fra to kuld blev ringmærket, hhv. en han og en hun fra parret i Hals Nørreskov og en han fra parret ved Mariager Fjord.

Første dansk mærkede kongeørn gemeldt

Af Jan Tøttrup Nielsen

Tirsdag den 11. november 2008 blev en ung kongeørn fundet ved vejkanten af hovedvej A8, 3 km. øst for Tønder. Ørnen, som var meget afkræftet, vejede kun 2,3 kg. og blev uden problemer fanget og efterfølgende indleveret på vildtplejestationen ved Åbenrå.

Kongeørnen, en ung han mærket af undertegnede ved Mariager den 29. juni 2008, var fløjet 193 km. mod sydvest. Dyrlæge Torben Knage Rasmussen, som er stationens leder, måtte i begyndelsen fodre den med sondemad, men senere blev den opfodret med daggamle kyllinger, fasaner, ænder og måger.

Den 28. november mente vi fuglen var klar til genudsætning, og den blev sluppet fri ved Mariager. Dagen efter havde ørnen forladt selve genudsætningsstedet og blev trods grundigt eftersyn ikke set på lokaliteten den pågældende dag.

En 1k kongeørn blev den 12. december 2008 set i området, og det formodes at være den samme fugl.

Kongeørnens fødevalg i Danmark 2005-2012 – foreløbige resultater

Af Jan Tøttrup Nielsen

Introduktion

I 2005 opstartede jeg et projekt, som har til formål at undersøge fødevalget hos de danske kongeørne, og som er planlagt at skulle køre foreløbig frem til 2012.

Pga. kongeørnens tilbagevenden som dansk ynglefugl i 1999 (Grell, M.B., 2000) mener jeg, at det er meget vigtigt at finde ud af, hvad disse store fugle lever af i et så tæt befolket og industrialiseret landbrugsland.

Kongeørnene er på grund af sin størrelse og levevis en meget kontroversiel art, og jeg forventer at dens tilstedeværelse i Danmark kan blive problemfyldt, alene ud fra dens fødevalg. Kongeørnen regnes sammen med duehøgen og vandrefalken for de mest "problematisk" arter, da de ofte tager byttedyr, som har stor betydning for mennesker. I Europa er det først og fremmest prædation på husdyr og jagtbare arter, der er hovedårsagen til, at kongeørnen har været voldsomt efterstræbt. I skovområderne i det europæiske lavland blev kongeørnen, på grund af ovennævnte, udryddet som ynglefugl i slutningen af 1800-tallet (M. Bijleveld, 1974). Først fra 1950'erne begyndte kongeørnen igen langsomt at vende tilbage til det europæiske lavland, og der er efterhånden opbygget flere lokale bestande.

Også i Danmark er der tilsyneladende nu ved at blive opbygget en ny bestand. Fra 1999 til 2008 er bestanden vokset til tre par. Da et par begyndte at etablere sig i Vendsyssel i 2003 fik jeg mulighed for at opstarte en egentlig undersøgelse af fuglenes fødevalg. Jeg har nu indsamlet byttedyr fra parret i Hals i perioden 2005-2008 og fra det nye par, som jeg fandt ved Mariager, i 2008.

Desværre har det endnu ikke været muligt at indsamle materiale fra parret ved Høstemark Skov (Lille Vildmose), da jeg forgæves i to år har forsøgt at få tilladelse til indsamling af føderester her.

Metode

Indsamlingen af byttedyr foregår under mest hensyntagende til ørnene. Det er meget vigtigt, at kongeørnen får mest mulig fred i begyndelsen af yngleperioden, dvs. allerede fra hen i januar og til ungerne er mindst 3-4 uger gamle. Byttedyrsrester og gylp indsamles i forbindelse med ringmærkning af unger, hvor rede, ædepladser og bytteafleveringssteder undersøges for bytterester. Ca. 2 uger efter at ungerne har forladt reden, bruges den ikke mere som bytteafleveringssted af forældrefuglene og både reden og omgivelserne kan undersøges for bytterester. Derefter undersøges området omkring reden for bytterester og gylp 2-4 gange i løbet af perioden august-november.

Byttedyr fra Mariager. Til venstre: Skovmår og hare. Til højre: Bl.a. grævling, ræv, skarv, hættemåge, rådyr og vibe (foto: Jan Tøttrup Nielsen)

Alle rester fra byttedyr indsamles, dvs. fjer, hår og skeletdele. Desuden indsamles gylp for at undgå dobbeltregistrering. De enkelte føderester arts- og aldersbestemmes så antallet af individer kan bestemmes. Ud fra ovennævnte bestemmes derved et minimumsantal af de enkelte arter. Ved antalsbestemmelse af almindeligt forekommende byttedyrsarter bruges fjer, hår og skeletdele som ben, kranier og brystben fra fugle.

Artsbestemmelse af byttedyr i gylp er mest anvendeligt til bestemmelse af pattedyr vha. hår, da småfjer og fjerrester i gylp oftest er umulige at artsbestemme. I gylp findes knoglerester som regel kun som fragmenter og er ofte ubrugelige.

Alle byttedyrsrester artsbestemmes af mig ud fra mere end 30 års erfaring med byttedyrsbestemmelse hos især spurvehøg, duehøg, musvåge, rød glente og stor hornugle. Rester, der ikke umiddelbart kan artsbestemmes, gemmes til bestemmelse ved hjælp af fjersamlinger, oplysninger i litteraturen og via internettet.

Resultater

De hidtil resultater viser, at parret ved Hals er specialister, hvorimod parret ved Mariager er generalister.

Parret ved Hals yngler på en lokalitet med stor fasanudsætning og fasaner er her det primære byttedyr. Ved Hals blev der i 2008 indsamlet 154 byttedyr, hvoraf 73 % var fasaner efterfulgt af hare og krage med hver 6 %. I alt er der ved Hals fundet 223 byttedyr fordelt på 16 arter i perioden 2005-2008, hvoraf 10,8 % var pattedyr, heriblandt ræv, rådyr og forskellige gnavere.

I begyndelsen af 2007 var der ekstremt mange ringduer på lokaliteten, og mange af disse var desuden syge med gulknop. Dette blev udnyttet af kongeørnen, idet over 42 % af byttedyrene var ringduer i denne periode.

Ved Mariager blev der i 2008 indsamlet 103 byttedyr fordelt på 30 arter. Gråand er her den hyppigste byttedyrsart med 20 %, som især er taget i månederne marts-juni. Pattedyr udgør 21,4 %, heriblandt grævling, ræv, mink, skovmår, tamkat, hare og rådyr. Fuglene er primært arter tilknyttet vand, såsom ænder (23,3 %), vadefugle (11,7 %), måger (6,8 %), skarv (4,9 %) og fiskehejre (1,0 %).

Diskussion

Allerede nu tegner der sig et billede af, hvad kongeørnen lever af på de to undersøgte lokaliteter. De kommende år vil forhåbentlig fortælle os mere om den årlige variation i fødevalg og jeg vil fremover også indsamle data omkring mængden af tilgængelig føde på ynglelokaliteterne. Jeg håber, at jeg fremover vil kunne få adgang til Lille Vildmose for at undersøge byttedyrsvalget hos parret, som yngler der.

Det forventes, at bestanden af kongeørne fortsat vil ekspandere i de kommende år, idet der alene i 2008 er mindst 2-3 lokaliteter, der er under opbygning. Gennem oplysning og information er det mit håb, at vi i Danmark vil tage godt imod en af de mest imponerende rovfugle, der findes, og at vi vil finde plads til denne art. Det er ikke alle, der er lige glade for kongeørnens tilbagekomst som dansk ynglefugl.

Fiskeørnen i Danmark 2008

Af artscaretaker Leif Novrup

Sammenfatning

Der blev i 2008 registreret to par ynglende fiskeørne med rede, et par i Nordvestjylland og et par i Nordsjælland. I Nordsjælland blev der fundet en lille fiskeørnerede, som måske ikke var færdigbygget. To fiskeørne i parring blev set i toppen af et udgået træ i området, så det bliver spændende at følge forløbet her næste år. Ligesom de tidligere år blev der i sommerens løb iagttaget flere fiskeørne på Sjælland og i Jylland på egnede ynglesteder, men konkret ynglebevis i form af reder manglede.

Lokalitetsgennemgang

Nordvestjylland

Af Leif Novrup

Der var kun ét succesfuldt ynglepar i 2008, nemlig det i Nordvestjylland, hvor hannen i år kom tidligere end nogen sinde før, nemlig den 27. marts. Hunnen ankom først den 7. april, men rugningen begyndte til samme tid som året før – nemlig den 22. april. Hannen havde udbedret reden, der ellers havde holdt sig godt gennem vinteren.

Den 30. maj så jeg hunnen fodre i reden. Den 2. juni kunne jeg for første gang se hovedet af én unge og den 20. juni sås to unger. Reden blev holdt under opsyn fra søens modsatte side gennem teleskop for ikke at forstyrre fuglene.

Foto taget igennem teleskop den 2. juli viser hunnen på rede med sine unger (foto: Leif Novrup)

Den 13. juli var ungerne så store, at hunnen det meste af tiden foretrak at sidde i en grantop til højre for reden. Det var også først nu, at hun tillod sig at være borte fra reden mere end et par minutter. Nu begyndte den største af ungerne så småt at øve vingerne, men først fra den 16. juli gik de begge for alvor i gang.

Den 20. juli fløj den første unge af reden og over i et træ lidt vest derfor, og allerede den næste dag kunne de begge to flyve over i træet. De blev stadig fodret af hunnen på reden et stykke tid endnu.

Hunnen blev set for sidste gang den 26. juli, mens hannen og de to unger blev set i området frem til den 29. august. Langt ind i september måned blev der dagligt set fiskeørne ved søen, og den 6. oktober blev den sidste set.

Nordsjælland

Af Per Ekberg Pedersen

I Nordsjælland blev den første fiskeørn observeret i redeskoven den 13. april. Den 6. maj blev der iagttaget en parring. Hannen kredsede en del omkring hunnen, der efter et måltid havde sat sig i toppen af en udgået gran. Her forsøgte flere gange parring og det lykkedes ved tredje forsøg. Den 18. maj blev reden opdaget i toppen af en gran, som spidsen er knækket af. Hunnen havde travlt med at forme redeskålen og flyttede rundt med nogle grene.

Indtil den 20. maj sås to fiskeørne ved søen, hvilket først igen blev iagttaget den 7. juni, så måske har hunnen ligget og ruget i den mellemliggende tid. Den 1. juni blev en fiskeørn nemlig set flyve fra redestedet og senere samme dag sås en fiskeørn mobbe to gamle havørne, inden den lod sig glide ned til redestedet. Den 16. juni kaldte en fiskeørn ved redestedet og den 21. juni sås tre gamle fiskeørne ved søen ikke langt fra redestedet. To sad i skovbrynet og kaldte, mens den tredje fiskede lidt i søen for senere at flyve væk. Den 17. juli var der ingen fiskeørne ved reden, men der blev fundet fiskerester og ekskrementer under en gammelt ædelgran ca.15 meter fra reden, sikkert hannens siddetræ. Vi må konkludere at yngleforsøget her af den ene eller anden grund er mislykkedes.

Vintertælling af ørne 2008

Af Lennart Pedersen

Resultatet af årets vintertælling blev 156 havørne og 7 kongeørne.

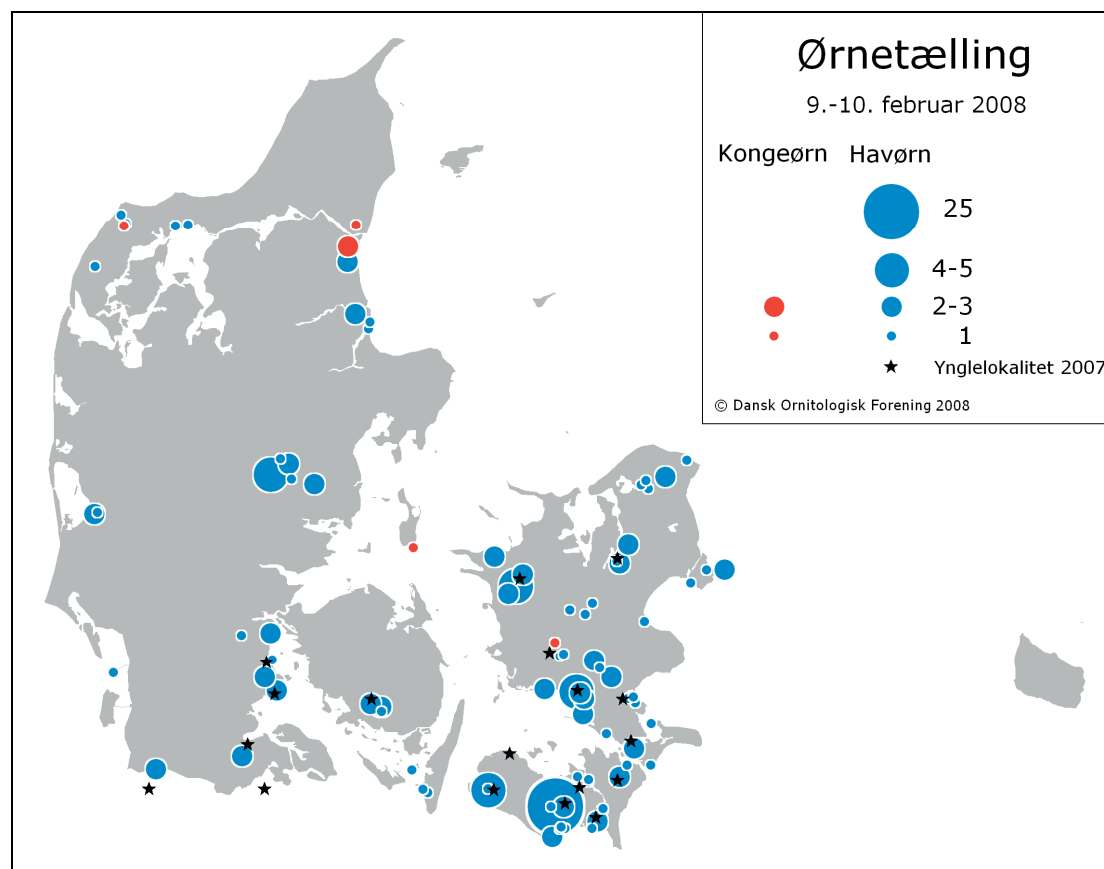
Projekt Ørn gennemførte vintertællingen for fjerde år i træk over weekenden den 9.-10. februar. Det var første gang, vi afsatte to dage til ørnetællingen, og det gav et bedre resultat, når vejret skal tages i betragtning på denne årstid.

Der var fremragende sigtbarhed i den sydlige og østlige del af landet, men i Nordjylland var der taget og usigtbart.

Annonceringen blev udsendt på DOF's hjemmeside, i Fugle og Natur og på Netfugl og der var godt 500 feltaktive ude at tælle på disse to dage.

Der var som sædvanligt flest overvintrende havørne i landets sydlige og østlige dele. I Jylland blev der optalt 38 havørne og 6 kongeørne. På Fyn og Langeland blev der optalt 8 havørne. I Nordsjælland og Københavnsområdet blev resultatet 17 havørne, mens resten af Sjælland samt Møn husede 47 havørne og 1 kongeørn.

Weekendens ørnetælling gav en morgen hele 21 havørne, der sad samlet på Dornæs i Sønderø, en af Maribosøerne. I det hele taget er arealerne omkring Engestofte Gods ved de lollandske søer formentlig Danmarks bedste ørneterræn, hvor Lolland også huser flest ynglepar, nemlig 6. I det hele taget er Lolland og Falster en af landets vigtigste egne for havørne. Ørnetællingen gav i alt 46 havørne på Sydhavsøerne.

Figur 3: Resultatet af ørnetællingen den 9.-10. februar

Referenceliste

Bijleveld, M. (1974): Birds of Prey in Europe. Macmillan Press, London

Ehmsen, E. (2005): Årsrapport for Projekt Ørn 2004. Dansk Ornitologisk Forening

Ehmsen, E. & L. Pedersen (2006): Årsrapport for Projekt Ørn 2005. Dansk Ornitologisk Forening.

Ehmsen, E. & L. Pedersen (2006): Årsrapport for Projekt Ørn 2006. Dansk Ornitologisk Forening.

Ehmsen, E. & L. Pedersen (2007): Årsrapport for Projekt Ørn 2007. Dansk Ornitologisk Forening

Grell, M.B. (red.) (2000): Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1999. DOFT 94: 55-72.

Struwe-Juhl, B. (2002): Corax 19, Special issue 1: 51-61

Links:

<http://www.projektgruppeseeadlerschutz.de>

 Læs mere på www.dof.dk

Dansk Ornitologisk Forening · Vesterbrogade 138-140
1620 København V · tlf. 33 28 38 00 · dof@dof.dk

Dansk Ornitologisk Forening

